

Polom rdeče protiofenzive na madridskih bojiščih

Pariz, 2. novembra. o. Sodeč po francoskih listih je ofenziva, katero je proti nacionalističnemu prodiranju začela v četrti madridski val, popolnoma izpodletela. Ofenziva je imela namen, da razbije nacionalistični obroč okoli Madrida. Za ta napad je socialistična vlada zbrala vse vojaške in materialne sile. Vsi transporti orožja, letal ter letalcev iz Rusije, so bili namenjeni za to ofenzivo.

Nacionalisti ne le da so vzdržali vse napade rdeče milice, marveč so celo prodrli po svojem načrtu precej daleč naprej. Vrh tega so dobili v svojo oblast vse nadzorstvo nad progo Aranjuez—Valencia in Madrid—Cienca s tem, da so zasedli Seno. Nacionalistično letalstvo je izvršilo več poletov nad Madrid in nad Barcelono ter zlasti z obsestreljevanjem Madrida prizadelo vladno veliko škodo. Pri tem so bombe padale tudi na odprto mesto, ne samo na vojaško važne kraje. Strah in zmeda je bila v Madridu zaradi tega velikanska.

Presenečenje na katalonski obali

Kljub ofenzivi, ki je divjala na bojiščih okoli Madrida, so nacionalisti izvršili precej tvegano de-

janje na katalonski obali. To dejanje je bilo nekaka vojaška vaja za izkrcanje belih čet, ki bi prišle iz Balearskih otokov. V soboto so tri večje oborožene ladje z nacionalistično zastavo priplule v vladno pristanišče Rosas in so začele obstreljevati obalo. Pri tem so potopile vladno stražno ladjo.

Ladje bi bile lahko izkrcale karkoli, ker se je prebivalstva in milice polotil velik strah, ker ni s strani nihče pričakoval nacionalistov. Vlada je začela v vsej naglici koncentrirati svoje čete na obali proti francoski meji. Od sobote zvečer je katalonsko francoska meja zaprta, ponoči mora biti vsa obala v temi, ne gore niti luči na svetilnikih.

Pred končno ofenzivo nad Madrid

Avila, 2. novembra. o. Kar se tiče zadnjega napada na Madrid, je v štabu nacionalistov pripravljen že do zadnje podrobnosti, računajo, da bo še ta teden. Kljub temu, da ga časopisje napoveduje že nekaj časa, vendar ne dajejo nacionalistični poveljniki nobene izjave o svojih načrtih. Pač pa je glavni stan belih pozval vse inozemske častnike, naj se zbere v Salamnici, od koder bodo lahko v

24 urah po zavzetju dospeli v Madrid in bodo lahko poročali o položaju v prestolnici.

General Franco je določil 2000 najzanesljivejših vojakov iz civilne garde, da bodo takoj po zavzetju prevzeli varnostno službo v Madridu. Ta odredba priča, da hoče Franco izvesti zavzeje prestolnice v miru in da ne bo pustil nobenega obračunavanja, ki bi ga hoteli izvršiti njegovi vo-

Sovjetsko vodstvo je odpovedalo

Burgos, 2. novembra. o. Preiskava, ki jo je po zadnjih uspehih nacionalistov izvršilo vrhovno poveljstvo, je dognala na podlagi zaplenjenega orožja in na podlagi identifikacije, da velik del vsega orožja in streliva izvira iz Sovjetske Rusije. Prav tako so listine ubitih in ujetih miličnikov pokazale, da je med vladnimi četami veliko število Rusov.

Ujetniki so izpovedali, da je vrhovno poveljstvo nad obrambo Madrida prevzel vojaški ataše pri sovjetskem poslanstvu v Madridu, brigadni general Gorev. Gorev je eden najmlajših sovjetskih generalov, ki se je izločil v Moskvi.

Najnovejše iz Spanije

Salamanka, 2. novembra. AA. (Havas). Uradno poročilo glavnega štaba pravi: Položaj armad je bil ob 20 naslednji: V odseku 7. divizije so naše kolone močno napredovale. V severnih krajih so prodrle 16 km in zavzele La Sevilla, Lahueru, Brunete, Villa Mantilla in Nueva de Perales. Sovražnik je imel 62 mrtvih in je izgubil 64 ujetnikov z dvema topovima. Na južnem odseku je sovražnik napravil protinapad, ki so ga pa naše čete odbile in sovražnika pognale v beg. Zaplenile so en 14-tonski ruski tank in veliko količino municije. V odseku Sigüenza smo zavzeli Torre Moza in Haracu. Naše letalstvo je na vseh bojiščih zelo delovno in posega v vse boje. Na ostalih bojiščih ni novega.

Burgos, 2. nov. AA. (DNB) General Franco je podpisal ukaz, s katerim se daje 40 milijonov peset podpore poljedelcem.

Izvršena je bila nova delitev poveljnikov na fronti okoli Madrida. General Vavella poveljuje desnemu krilu pri Ilescasu. General Saliquet poveljuje na odseku pri Navalcarnero. Levemu krilu poveljuje osebno general Molla.

Vse nacionalistične radiopostaje so objavile proglas vrhovnega poveljstva nacionalne junte, v katerem se pravi, da bodo nacionalisti odsele bombardirali vsako tuje letalo, ki bi letelo nad njihovimi postojankami.

Toda, kakor kažejo boji zadnjih dni, je to sovjetsko vodstvo docela odpovedalo.

General Queipo de Llano je imel v radiu govor, v katerem je zelo ostro obsodil postopanje Sovjetske Rusije, ki je madriški vladi dala podporo ne samo v denarju, ampak tudi v materialu in močv. Govorec o vojaških operacijah je general rekel, da so večerj marksisti izvršili hude napade na odsek pri Grijogu. Hoteč se polastiti železniške proge iz Madrida v Aranjuez. Napadi so bili odbiti. Miličniki iz dneva v dan bolj beže iz rdečih čet k nacionalistom. Posebno meščanski gardisti v trumah pristopajo k nacionalistom. Pravijo, da bo še mnogo njihovih tovarišev zbežalo iz rdečih čet.

Belgrajska univerza

Belgrad, 2. nov. m. Po podatkih, ki jih je dosedaj zbral rektorat belgrajske univerze, se je v zimskem semestru vpisalo: na filozofsko fakulteto 387 akademikov in 608 akademikark, na gozdarsko fakulteto 162 akademikov in 6 akademikark, na kmetijsko fakulteto 364 visokošolcev in 51 visokošolk, na teološko pravoslavno fakulteto 176 visokošolcev in 24 visokošolk, na medicinsko fakulteto 432 visokošolcev in 184 visokošolk, na veterinarsko fakulteto 94 visokošolcev in 22 visokošolk. Tehničarji in juristični fakulteti, kjer je vpisanih največ slušateljev, doslej podatkov še nista zbrali.

Nova češkoslovaška vojna letališča grade z vso naglico v Munkaču, Užhorodu, Košicah, Bratislavi, Olomuču, Brnu, Iglavi, Pardubicah, Budičevicah, Plznu, Karlovih Varah in v Hebu. Sovjetski listi označujejo ta letališča kot oporišča za rusko letalstvo.

Vlomi in tatvine v Halozah

Ptuj, 1. novembra.

V zadnjem času so vlomi in tatvine v Halozah na dnevnem redu, ne da bi prišli storilec na sled. Končno pa se je orožnikom v Leskovcu in onim pri Sv. Barbari v Halozah posrečilo izslediti tolpo, ki je ogrožala ondoto prebivalstva. Tri osebe in sicer: 30 letni Rudolf Hrženjak, 60 letni Franc Haberkar in 28 letna Bara Veit, vsi trije iz Maruševe na Hrvaškem so že pod ključem pri okrajnem sodišču v Ptuj. Vodja te vlomilske tolpe 36 letni Stefan Prasniški, istotako iz Maruševe, pa je pobegnil in se skriva, ukrenjeno pa je potrebno, da pride tudi ta v roke pravice. Omenjena vlomilska tolpa je kradla kar ji je prišlo pod roko, še celo govejo živino iz hlevov. Škoda še sicer ni precej, gre pa v težke tisočake ker je oškodovano več posestnikov.

Vesti 2. novembra

Mussolinijev govor včeraj v Milanu so prenašale vse italijanske radijske postaje, poleg tega pa tudi argentinske, avstrijske, brazilske, nemške, angleške, USA, švicarske in madžarske. Zvečer so ga oddajali v nemščini, angleščini, francoščini, portugalski, madžarski, bolgarski in erbohrvaščini.

Irski parlament se sestane v sredo in bo razpravil o novi ustavi, s katero bodo odpravili angleškega guvernerja.

Prepovedana je uporaba kovin: bakra, niklja, cinka, svinca in njihovih spojin za gradbeno industrijo po večerajšnji odredbi nemške vlade, ker te kovine uporablja v veliki meri nemška oboroževalna industrija.

Veliki komunistični neredi so bili včeraj v Nici, zaradi zborovanja, ki ga je priredil poslanec Doriott, ki se je od francoskih komunistov odcepil in jih zdaj razkrinkava.

Bivši kandidat za nemškega državnega predsednika leta 1925 je naredil včeraj samomor v mestu Halle, ker je bil obsojen zaradi nedovoljenega političnega delovanja.

Močna Anglija je jamstvo miru, tako je izjavil na nekem zborovanju včeraj angleški vojni minister Duff Cooper.

Carigradskega patrijarha je obiskal predsednik naše vlade dr. Stojadinović in z njim izmenjal prijateljske pozdrave. Kakor znano, je bil carigradski patrijarh vse do osamosvojitve cerkveni poglavar tudi erbekega pravoslavlja.

Sovjetski odgovor na italijanske obdolžitve o umešavanju v špansko državljansko vojno, bodo pretresali na seji odbora za neumešavanje, ki bo v sredo.

Vojaški prevrat v Iraku je po zatrdilu angleških listov iraška domača zadeva, ki ni naperjena proti Angliji in nima nobene zveze z dogodki v Palestini.

Električna centrala je zgorela v francoskem pristanišču v vojni luci Saint Nazaire. Domnevajo, da so v zvezi s tem požarom komunisti.

Mati angleškega notranjega ministra Johna Simona je umrla.

Turški parlament je začel zasedati včeraj popoldne. Pri tem je imel velik političen govor predsednik turške države Kemal Atatürk.

Letalske posadke bo zvišala Francija za 50 odstotkov in izpolnila svojo aviacijo z najpopolnejšimi aparati, ki jih praktično skoraj ne bo mogoče razbiti. Število pilotov bodo zvišali za 10.000, častnikov pa za 1000.

Veliko skladišče socialističnega orožja, ki je bilo lastnina bivše bojne organizacije avstrijskih socialistov Schutzbund, je odkrila dunajska policija v Amstettenu, blizu Dunaja.

Dve letali sta se srečali nad Atlantikom prvič v zgodovini letalskega prometa, in sicer ponoči med 30. in 31. oktobrom. Letali sta bili nemški in sta se slovesno pozdravili.

Jan Kiepura in Marta Egerth sta se poročila včeraj v Katovicah.

Bivši predsednik poljske zbornice Jan Dasczynski je umrl. Pokojni je bil eden najodličnejših prvakov poljske socialistične stranke.

Obsežno politično akcijo pripravlja francoska socialna stranka, v kateri so organizirani bivši Ognjeni križi.

Spor med Kitajci in Japonci se spet zaostruje in so na dnevnem redu različni spopadi ter šikanice, ki jih izvajajo japonski predstavniki proti Kitajcem.

Silovita akaplozija se je pripetila včeraj na nekem grškem parniku v Rotterdamu. Ubilih je bilo 17 ljudi, hudo ranjenih pa 15. Poškodovana je bila tudi vsa okolica pristaniških delavnic, kjer je bil parnik v povračilu.

Angleško-sovjetska pomorska pogodba je spet v ospredju londonskega političnega življenja, in je v tem smislu obiskal angleškega zun. ministra boljševiški poslanik.

Poljske liste plenijo v Gdanskju zaradi njihovega pisanja o ženevskem razčiščevanju tega vprašanja.

Odprito pismo Leonu Blumu je poslal komunistični disident poslanec Doriott, predsednik francoske ljudske stranke, v katerem ga dolži, da se z njegovo vednostjo pripravlja v Franciji državljanska vojna.

Monopola za izdelavo orožja Anglija ne bo sprejela, ker bi taka odločitev ne bila smotrena za angleško trgovino.

Tretji rekord v letu čez Atlantik je dosegel angleški letalec Jim Mollison, ki je preletel progo iz Nove Fundlandije do Anglije v 13 urah.

Holandsko fronto proti komunizmu je začela ustvarjati Zveza za narodno reorganizacijo v Amsterdamu. To gibanje vodita poveljnik holandske vojske in admiral Quant.

150.000 angleških tekstilnih delavcev grozi s stavko, če jim podjetniki ne bodo zvišali mezd za 12 odstotkov.

Tiskovne tečaje za mladino organizira nemška narodno-socialistična stranka, ki si hoče vzgojiti kader dobrih častnikov.

Revolucija v Iraku je zahtevala eno samo smrtno žrtev, vojnega ministra. Tako skromna ni bila še nobena revolucija zadnjega časa.

Mussolini je v svojem včerajšnjem političnem govoru izjavil: Pogoji za zvezo med Jugoslavijo in Italijo so tu

Milan, 2. nov. AA. (Stefani). Včerajšnji dan v Milanu se je pričel že v zelo svečanem razpoloženju. Vse zgradbe in okna na njih so bile okrašene z zastavami. Na fasadah mnogih hiš in preko ulic so bili razpeti napisi z najznačilnejšimi izreki Mussolinija.

Na trgu pred katedralo se je do četrte ure popoldne zbrala ogromna množica ljudi. Čule so se vedno znova fašistovski pesmi in korčnice. Ko je prišel Mussolini, so mu priredili ovacije, ki so trajale nekaj minut, dokler ni zavzel svojega mesta na tribuni pred glavnim vhodom v katedralo.

Svoj govor je pričel z ugotovitvijo, da hoče jasno prikazati položaj fašistične Italije v odnosu napram drugim silam. Potrebno je, sprito tako neugodnih razmer, kakor so sedanje, da je vsaka beseda dobro premišljena in odmerjena. Predvsem je treba očistiti mednarodni teren vseh laži in zablod Wilsonove ideologije. Glavne osnove te ideologije so že izginile. To so bile ideje o razoročitvi. Nihče se ne bo razorožiti in zaradi tega tudi ni mogoča istočasna razorožitve.

Zveza narodov lahko propade

Zveza narodov se mora ali preurediti ali pa bo propadla. Kolikor se tiče Italije, lahko propade. Italija nikoli ne bo pozabila demokratske gospodarske obtežbe, ki jo je skušala Zveza narodov organizirati proti Italiji.

Nato je govoril o italijansko-francoskih odnosih. Med drugim je dejal: Dokler bo Francija napram Italiji rezervirana, Italija ne bo mogla storiti ničesar drugega, kakor ravnati se po njenem zgledu. Naglasil je, da so odnosi med Italijo in Švico odlični. Zatem je govoril o odnosih z Avstrijo in Madžarsko. Madžarski je treba pomagati že zaradi miru in Podonavju.

Za resnično prijateljstvo z Jugoslavijo

Četrta dežela, ki je Italiji sosedja, je Jugoslavija. V zadnjem času se je ozračje med obema državama temeljito izpremenilo. Spominjali se boste, da sem pred dvema letoma na tem mestu jasno podčrtal možnost pristranih prijateljskih stikov med obema državama. Ponavljam danes to misel in izjavljam, da obstoje vedaj vsi potrebni in zadostni pogoji, moralni, politični kakor gospodarski, da postavimo resnično in konkretno prijateljstvo med obema državama na nove osnove.

Proti boljševizmu

Druga država, je dejal, ki uživa simpatije italijanskega naroda, je Nemčija. Berlinski sestanki so rešili nekaj zelo važnih problemov. Na osnovi Rim—Berlin je mogoče ustvariti sodelovanje vseh držav v Evropi, ki so dobre volje. Proti boljševizmu danes ni nič drugega kakor neke vrste superkapitalizem. Italija je predhodnica boljše bodočnosti, ki bo človeštvu pokazala pot do pravice, civilizacije in dela.

Nato se je obrnil na Angleže, kolikor jih po radiu posluša njegov govor, in dejal: Za Anglijo je Italija most na Sredozemskem morju, preko katerega jo vodi pot do njenih kolonij. Za Italijo je Sredozemsko morje njeno življenje. Italija nima nikake namere, zaježiti pot Angliji, ali ji jo celo zapreti. Hoče pa, da se spoštujejo njene pravice. Smernica za XV. leto fašizma je: Mir z vsemi, toda oborožen mir.

Odmevi Mussolinijevega govora

Berlin, 2. novembra. AA. (Havas) Mussolinijev govor so prenašale vse nemške radiopostaje. To je prvič, da so nemške radiopostaje prenašale

govor tujega državnika. To gesto sta sporazumno sprejeli in začeli izvajati nemška in italijanska vlada. To je prva vidna posledica političnega sporazuma, ki se je med Nemčijo in Italijo splel več mesecev in ki ga je grof Ciano privedel do zaključka.

Pariz, 2. novembra. AA. (Stefani) Milanski govor so pariški listi objavili v posebnih izdajah. Posebno pozornost so vzbudile omenbe, ki se nanašajo na Francijo. »Paris Soir« je poleg tega objavil še razgovor s francoskim veleposlanikom v Rimu, ki se je vrnil v Pariz, de Chamberunom in ki je še rekel, da ni ničesar takega, ki bi lahko motilo sodelovanje med Italijo in Francijo. Izrazil je tudi misel, da bodo prijateljski odnosi kmalu upoštevaljeni.

London, 2. novembra. AA. (Stefani). Angleški narod je poslušal z velikim zanimanjem govor Mussolinija, ki so ga dajali v prevodu po radiju. Več listov prinaša tudi že prve komentarje. »Morning Post« poudarja, da bi morala Velika Britanija storiti kretnjo, ki naj prepriča Mussolinija, da nima nobenih slabih namenov zopet Italijo.

Newyork, 2. novembra. AA. (Stefani). Mussolinijev govor je poslušalo veliko število Američanov v nemškem, španskem in angleškem jeziku. Posebno zanimanje za govor so kazali Nemci in Španci, ki žive v USA. Predsednik Roosevelt je poslušal govor doma.

Važni politični razgovori v Parizu

Pariz, 1. novembra. AA. (Havas) Francoski zunanji minister Ivon Delbos je imel včeraj celo vrsto sestankov z raznim poslaniki, ki so akreditirani pri francoski vladi. Najprej se je sestel z nemškim poslanikom. Njun razgovor je trajal 45 minut. Celu uro je trajala konferenca z belgijskim poslanikom, nato pa je imel Delbos še kratek razgovor z italijanskim poslanikom.

Uradni krogi nočejo izdati nobene podrobnosti teh razgovorov in se v svojih izjavah omejuje le na poudarek, da ni bilo pri teh razgovorih nič novega. Politični krogi pa so vendarle mnenja o vseh aktualnih evropskih problemih, glede na objavo belgijske nevtralnosti in poslednje italijansko-nemške razgovore v Berlinu. Poleg tega so diplomatje bržkone obravnavali španski problem in ni izključeno, da je Delbos z italijanskim poslanikom govoril o poverljivih pismih za novega francoskega poslanika v Rimu, pri katerih je nastalo vprašanje, kako naj se imenuje italijanski vladar, ali le italijanski kralj ali tudi etiopski cesar.

Kemal o prijateljstvu z Jugoslavijo

Ankara, 2. novembra. AA. Anatolska agencija poroča: Govorec o Balkanu je rekel g. Kemal Atatürk v parlamentu:

Posebno se veselim z vami, ker je tekom svečanosti bival med nami odlični ministri predsednik naše prijateljice in zaveznice Jugoslavije. Okrepitev balkanskega bratstva je bila zmeraj naša glavna želja. Vezi med Jugoslavijo in Turčijo so bistven izraz tega bratstva. Ohranitev miru med balkanskimi državami, med državami zapadne Azije in vzhodnega Sredozemskega morja je danes bolj zavarovana kot v mnogih drugih delih sveta.

Ankara, 2. novembra. AA. Anatolska agencija poroča: Včeraj se je začelo redno zasedanje turškega parlamenta z govorom predsednika republike g. Kemala Atatürka. V svojem govoru se je dotaknil vseh problemov turške kulturne, gospodarske in mednarodne politike. V tem delu svojega govora je g. Kemal Atatürk posebno podčrtaval odnose Turčije s sovjetsko Rusijo, Anglijo, Jugoslavijo in Afganistanom.

Ljubljana časti spomin pokojnikov

Ljubljana, 2. novembra.

Nesete množice so romale včeraj na ljubljansko pokopališče, da tam počastijo spomin pokojnikov. Pohodi na pokopališča so bili neprestano zaprti s prihajajočimi in odhajajočimi in more se reči, da so ljubljanska pokopališča na včerajšnji dan sprejela med svoje obzirlje več desetisoč obiskovalcev. Te drugače tako žalostne in zapuščene božje njive so postale včeraj in danes shajališče cele Ljubljane.

Glavni dotok obiskovalcev je zabeležilo seveda pokopališče pri Sv. Križu. Poznavalci trdijo, da je bilo včeraj vsega skupaj na pokopališču do 50.000 ljudi. Tu spijo svoje večno spanje številni naši velikani, katerim so ljubljanci včeraj posvetili posebno pozornost. Njihovi grobovi so bili okusno okrašeni in tja so romali tisoči ljubljancov. Z venci in cvetjem je bil zasut zlasti grob največjega Slovenca dr. Janeza Evanga Kreka. V spomin na njegovo delo pa mu je plapolala s spomenika narodna zastavica. Na pokopališču je res tisti kraj, kjer vsaj za en dan v letu združuje obzidje vse: od berača do bogataša, od cigana do veljaka. Vsak od teh časti spomin umrlih po svoje. Eden položi na grob šopek priprostitih rož, drugi prinese zopet najdragocenejše in najredkejše rože v luksuznih vazah, tretji hoče počastiti pokojnikov spomin s tem, da mu postavi ob grob uniformi-

ranca, drugi pa zopet — in teh je bilo obilno število — z molitvico za pokojnikovo dušo.

Glavna žalna svetelnost na pokopališču pri Sv. Križu je bila ob treh popoldne. Združeni pevski zbori so zapeli »Poljana tožke in »Usliši nas«, dočim duhovniški zbor odpel »Reši me, o Gospode«. Nekaj pred 4. uro se je zbralo ogromno število ljudi okrog spomenika judenbojskih žrtv. Postavljena je bila častna četa vojakov, žalne slovesnosti pa so se udeležili tudi mnogi odličniki, vojaški in civilni. Ko je vojaška godba odigrala dve žalostinki, in ko je pevski zbor odpel »Vigred se povrne« in »Oj Dobrodoja«, je imel pretresljiv žalni govor v spomin vseh mrtvih, zlasti v spomin za svobodo domovine padlim vojakom, kurat g. Marčič, Polj, kakor kje drugje, se na grobovih teh padlih junakov poudarja želja po splošnem miru. V to ugotovitev je izzvenel kuratov govor. Žalno svečanost je zaključila salva, ki jo je oddala častna četa.

Na posebno čester način se je oddolžila svojim padlim borcem tudi šentpeterska župnija. Po službi božji, ki jo je daroval g. Cuderman, se je zbralo okrog 11 veliko število občinstva okrog spomenika padlim žrtvam. Tu je duhovništvo najprej odmolilo molitve za blagor duš padlih vojakov, združeni pevski zbori pa so odpele krasno žalostinko, nakar je spregovoril nadsvetnik g. Pirč. Pevski zbori so pod vodstvom g. Baloha zapeli še eno žalostinko, nakar se je začela množica razhajati.

Pretrsljiv primer materske ljubezni

Mati, ki je 4 dni vozila svojemu sinu nagrobnik

Maribor, 1. novembra.

Maribor je danes praznoval vseh mrtvih dan. Turobnemu razpoloženju, v katerem se je nahajalo mesto, se je pridružilo še žalostno, deževno in mrzlo vreme, ki je na obisk pokopališč precej vplivalo. Vsakoletni radovedneži, ki so v tisočih polnili pokopališča, so izostali, na grobove pa so prišli le svoji umrli. Pa je bilo tako še boljše: odpadla je gneča in prerivanje okrog grobov, ki se druga leta izpreminja v zabavno promeniranje, in božje njive je polnila danes globoka resnost. Vendar so bila pobrežja pokopališča od jutra do poznega večera zelo močno obiskovana. Veliko pozornost je letos vzbujal skromen grob na mestnem pokopališču, ki ga dosedaj skoraj nihče ni poznal. Včeraj in danes je bil ta grob v ospredju zanimanja obiskovalcev pokopališča. V gomili počiva mladi Stanko Hacin, žrtev podivjanega roparskega morila. Dne 14. novembra 1934 ga je pri Zgornji Kungoti umoril v spanju Viktor Juhant, ki so ga zaradi tega dejanja pozneje v mariborski jetnišnici obesili. Stanko Hacin je bil sin revnih staršev iz Tunije pri Kamniku ter jim je s krošnjarstvom pomagal preživljati mnogobrojno družino, obstoječo iz 14 otrok. Njegova smrt je starše globoko prizadela in zlasti mati ne more

svojega Stanka pozabiti. Ker je silno revna, je prišla na njegov pogreb peš iz daljnega Kamnika, in kakor lani na Vse svetnike, je zopet poromala na njegov grob — peš. Letos pa je uboga stara ženica s čudovitim primerom pokazala, česa je zmožna materska ljubezen. Zelo jo je bolelo, ker ni imel njen sin na grobu nobenega spomenika ter je skromen lesen križec, ki so mu pa pri pogrebu zasadili v gomilo, še razpadel. Zatekla se je k dobremu župniku pri Sv. Križu v Ljubljani, ki ji je podaril star kamenit nagrobnik z opuščene pokopališča. Kamnosek g. Kunovar pa je bil tako dober, da ji je v kamen vklesal ime njene sina. Mati je imela spomenik; ni pa bilo denarja, da bi ga dala prepeljati v Maribor. Pa ni dolgo premišljala. Skoraj 100 kg težek nagrobnik je naložila na rotni voziček ter se podala — zopet peš — v daljni Maribor. Stiri dni je romala po blatni, zvoženi cesti, v dežju, mrazu in vetru je hodila neprestano, da je pripeljala težko breme v Maribor. V petek popoldne je prispela vsa utrujena in do smrti izmučena in zavila v dragim bremenom tako na pobreško pokopališče. Tam so ji dobri ljudje pomagali, da je bil kamen strokovnjakovo postavljen na grob njene sina Stanka. Tako bo imel sedaj njen sin lep kamenit nagrobnik, ki bo ob enem trajen spomenik velike materske ljubezni.

Zaradi neprevidnosti - 2 mrtva

Maribor, 1. novembra.

Nezgodna kronika zadnjih dni beleži dve tragični smrtni nesreči, ki ju je povzročila neprevidnost. Pri Sv. Martinu pri Vurbergu se je ubil veslač za zgradbo vodnjakov Anton Malek od Sv. Marjete na Dravskem polju. Maleka je naprosil posestnik Brumen, da bi mu očistil njegov 28 m globok vodnjak. Malek se je spustil na dno vodnjaka po skupaj zvezanih lestvah, ki jih je obesil na verigo, pritrjeno na vreteno vodnjaka. Veriga je na pogled izgledala zelo močna, v resnici pa je bila slaba, ker členi niso bili zvarjeni, temveč samo skupaj stisnjeni. Ko se je Malek vračal iz vodnjaka ter prišel že do vrha, se je veriga nena-

doma vtrgala ter je padel z lestvami vred na dno. Pri padcu si je na dveh mestih razbil lobanjo ter je obležal pri priti mrtve. — Druga smrtna nesreča se je pripetila v Gradišču. Hlapec pri posestniku Pečolarju, Lenart Arčnik, je vozil hloče iz hoste na žago. Ker se je pred odhodom sprl s svojo ženo, je v jezi popil na dušek pol litra žganja, kar mu je postalo usodno. Pijan je pozabil na strmini voz zavreti ter so konji naenkrat začeli galopirati. Arčnik jih je skušal ustaviti, pri tem pa je padel pod voz in koleso so mu na treh mestih strla hrbtenico in stisnili prsni koš. Našli so ga pozno ponoči na cesti v krvi ležečega ter ga prenesli domov. Živel je še en dan ter v nepopisnih mukah izdihnil.

Pred sanacijo Mestne hranilnice in zgradbo nove carinarnice v Mariboru

Maribor, 1. novembra.

Zadnje dni preteklega tedna se je mudil mariborski župan dr. Juvan v Belgradu zaradi intervencij v nekaterih važnih komunalnih zadevah. Predvsem je posredoval zaradi čimprejšnje realizacije 18 milijonskega posojila mariborske mestne občine pri državni Hipotekarni banki in zaradi likvidacije zneska 1.700.000 Din iz kaldrminskega fonda za odkup vojaških železniških skladišč. Posredovanje je bilo pozitivno. Kakor znano, sta se mudila nedavno v Mariboru dva uradnika Hipotekarne banke, ki sta pregledala gospodarstvo mestne občine ter predložila svoj referat vodstvu banke. Na podlagi tega je banka pripravljala na dati mariborski mestni občini zaproseno posojilo, ki ga bo občina porabila za ustvaritev likvidnosti Mestne hranilnice. Predsednik upravnega sveta Hipotekarne banke, g. Djuričič, je mariborskemu županu dr. Juvanu obljubil, da pride prošnja mariborske občine za posojilo na prihodnjo sejo upravnega sveta banke, ki bo v sredo ali četrtek in da bo pozitivno rešena. Rešitev tega vprašanja sta se podprla oba slovenska ministra dr. Korošec in dr. Krek ter si s tem pridobila velike zasluge za uravnoteženje mariborskega gospodarstva. — Prav tako je uspela županova intervencija glede likvidacije zneska 1.700.00 Din iz kaldrminskega fonda. S tem denarjem se bodo odkupila vojaška železniška skladišča ter se bo

na tem prostoru zgradila nova mariborska carinarnica, ki je res nujno potrebna. Najbrž se bo pričelo z gradnjo carinarnice že prihodnjo pomlad.

Pozor na položnice

V današnji številki dobe položnice za obnovo naročnine vsi cenjeni naročniki, ki prejema list po pošti. Položnice naj se poslužijo čimprej vsak, ki mu s 1. novembrom poteka naročnina ali pa ima morda še kak zastanek za prejšnji mesec. Posebej opozarjamo na to one p. n. naročnike, ki so v zadnjih dneh prejeli kot zadnji opomin izpolnjene položnice. Kdor ima naročnino za november že plačano, naj skuša oddati položnico novemu naročniku.

»Slovenski dom« velja samo 12 Din na mesec.

Spet velik požar v Slov. goricah

Sv. Ana v Slov. gor., 31. oktobra.

V četrtek okoli 9 zvečer je nenadoma izbruhnil požar pri posestniku Horvot Ivani iz Zg. Zrjavcih v Slov. gor. Zaradi močnega vetra in zaradi bližine s slamo kritih hiš se je požar z naglico razširil ter objel stanovanjsko hišo in gospodarsko poslopje, ki je last pos. Šumana. Kmalu na to se je požar pojavil že na poslopju posestnika Jožefa Miheliča, kateremu je tudi pogorela hiša in gospodarsko poslopje. Posestnici Horvot Ivani je zgorela poleg poslopj tudi ena krava, dve svinji, perutnina, pohištvo, krma itd. Viničarju Hobotu Andreju, ki je stanoval v Šumanovi viničariji, so zgorle kokoši, vsa krma, živež itd. Pri posestniku

Avgustu Miheliču je tudi zgorela stanovanjska hiša z gospodarskim poslopjem, kakor tudi pohištvo, živež in krma. Ker sta oba majhna posestnika in uboga viničarja, je škoda tem bolj občutna, posebej sedaj na zimo. Na kraj požara so prihiteli gasilci od Sv. Lenarta in od Sv. Ane, vendar je zaradi vetra in pomanjkanja vode bilo gašenje težavno. Spet se je pokazala nujna potreba, da posestniki oz. občine poskrbe za cisterne. Na kak način je požar nastal, je nepojasnjeno. Ljudje sumijo, da je bil podtaknjen, kar se v Slovenskih goricah v zadnjem času pogostoma dogaja. Škoda požara znaša do 100.000 Din in je le za polovico krita z zavarovalnino.

Liste za volitve v TOI

Ljubljana, 2. novembra.

Na svojih sejah dne 31. oktobra t. l. je Glavni volilni odbor potrdil sledeče kandidatne liste za volitve v Zbornico za TOI:

- Za obrtno volilno telo:
1. vol. okrožje (Ljubljana mesto): z nosilcem Ivanom Ogrinom, stavbenikom iz Ljubljane;
 2. vol. okrožje (okraj Kranj): z nosilcem Francem Camernikom, ključavničarskim mojstrom iz Cerkelj pri Kranju;
 3. vol. okrožje (okraj Novo mesto in Črnomelj): z nosilcem Alojzijem Midoferjem, kroj. mojstrom, Novo mesto;
 4. vol. okrožje z nosilcem Grilem Alojzijem, sedlarskim mojstrom, Novo mesto;
 5. vol. okrožje (okraj Brežice): z nosilcem Ključarjem Henrikom, kleparskim mojstrom iz Brežic;
 6. vol. okrožje (Celje mesto in okraj): z nosilcem Hohnjem Milošem, kiparskim mojstrom iz Celja;
 7. vol. okrožje (Ptuj mesto in srez): z nosilcem Jakobom Zadravcem, lastnikom paromlina v Središču ob Dravi;
 8. vol. okrožje (okraj Murska Sobota): z nosilcem Kavko Karlom, tes. mojstrom iz Ljubljane.
- Za gostinsko volilno okrožje sta bili vloženi in potrjeni:
9. vol. okrožje (mesto Ljubljana): z nosilcem Majenom Cirilom, restavratorem iz Ljubljane;
 10. vol. okrožje (območje zbornice izven Ljubljane): z nosilcem Šerčerem Josipom, kavar-narjem iz Maribora.

Več kandidatnih list je Glavni volilni odbor iz formalnih razlogov zavrnil. Rok za vlaganje list poteče z današnjim dnem.

Razstava v Jakopičevem paviljonu

Ljubljana, 2. novembra.

»Slovenski dom« je že poročal, da bodo razstavljali v Jakopičevem paviljonu svoja dela mladi slovenski umetniki, deset po številu, od katerih nekateri šele prvič nastopajo v javnosti. Včeraj ob četrtno na dvajseto je bila razstava odprta. Otvoritev se je udeležilo tudi dokaj občinstva, med katerim je bilo precej likovnih umetnikov. Mestno občino je zastopal dr. Mole, dalje pa so prisostvo-

KINO

TEL. 22-21 **UNION**

PAUL KELLERJEV roman »Zima v gozdu«
Hansi Knotek
Viktor Staal
IVJE

TEL. 27-30 **SLOGA**

LUCIE ENGLISH v burki iz veselja
Kmetijskega življenja

Vesela nevesta
Danes nepreklicno zadnjič!

TEL. 21-24 **MATICA**

Samo ob 16. uri (ostale predstave odpadajo vsled koncerta)

Ana Demidova
SYBILA SCHMITZ - K. L. DIEHL

≡ Predstave ob 16., 19. in 21. uri ≡

Zopet 30 Kočevarjev v Nemčijo

Podružnica narodnosocialistične stranke v Kočevju

Ljubljana, 2. novembra.

Znano je, da odide vsako leto v Nemčijo večje število naših Kočevarjev, ki ostanejo tam preko sezone ter se nato s svojim izkupičkom vračajo domov. Lansko leto je Nemčija naenkrat prepovedala nadaljnji dotok Kočevarjev v Rajh in je poslala nazaj v Kočevje skoraj vse Kočevarje, ki so bili lansko jesen v Nemčiji.

Naenkrat pa je sedaj — šele pred nekaj dnevi — odpotovalo v Nemčijo nad 130 Kočevarjev. Vsi ti so dobili od nemške vlade dovoljenje, da smejo krošnjariji po Nemčiji. V bližnjih dneh jih odide še okrog 270, tako da jih bo v celoti odšlo v Nemčijo okrog 300.

Ta nenadna sprememba v stališču Nemčije do naših Kočevarjev je vsekakor zanimiva. Morale so biti vmes neke čudne okolnosti, ki so spremljale vso to zadevo. Kočevarji nam to sami pojasnjujejo:

Do lanskega leta so dobili Kočevarji dovoljenje za krošnjarije v Nemčiji brez ozira na politično pripadnost. Glavno je bilo, da je bil Kočevar Nemec. Narodnosocialistična vlada pa je začela tudi pri Kočevarjih upoštevati njihovo zadržanje do narodnega socializma. Nemčija hoče vedeti, ali podpira take ljudi, ki lahko narodnemu socializmu koristijo. V zvezi s tem je prav razumljiva lanska akcija Nemčije, ko je Kočevarje tako rekoč izgnala. Hotela je imeti proste roke, da sedaj dovoli prihod v Nemčijo samo onim Kočevarjem, ki so v vsakem oziru zanesljivi in ki se v Nemčiji lahko kaj nauče, da so potem doma pionirji narodnosocialistične ideje.

Naše slutnje so bile popolnoma pravilne: sedaj je namreč Nemčija sprejela samo tiste Kočevarje, ki so bili priporočeni kot absolutno zanesljivi. Nastane vprašanje, kdo je ocenjeval zanesljivost

posameznih Kočevarjev. Kdor pa pozna Kočevje in kočevarje, si pri tem ne bo belil las. So v Kočevju vsemožni gospod, ki bdiijo nad dejanjem in nehanjem Kočevarjev. In k temu velikemu gospodu se mora zateči sleherni Kočevar, če hoče priti v Nemčijo, da bi tam kaj zaslužil.

V tem gospodu imamo očitno drugo ekspozi-turo narodno-socialistične stranke v Sloveniji. Ni-mamo seveda prav nič proti temu, da hodijo Kočev-varja vsako leto v Nemčijo prekupčevat s svojo robo. Nje tira v prvi vrsti kruh, šele v podrejeni vrsti pa okolnost, da prihajajo nazaj kot narodno-socialistični propagatorji. Želeli bi samo, da bi odšli na take eksekurzie tudi vsemožni kočevarski generali in da bi potem — kar tam ostali!

Napredovanja železničarjev

Belgrad, 2. nov. m. Pri ravnanstvu državnih železnic v Ljubljani so napredovali: za svetnika IV. grupe 2. stopnje ing. Zvonimir Bühlhofer, svetnik 5. grupe;

za inšpektorja 5. grupe Fortunat Fink in Franc Pustoslavšek, višja kontrolorja 6. grupe;

za višje kontrolorje 6. grupe: Edmund Stifak, Jožef Dermot, Anton Feljak in Jože Ručigaj, kontrolorji 7. grupe;

za kontrolorje 7. grupe: Oton Seilhofer, Janko Galevič, Venčeslav Svoljšak, uradniki 8. grupe, ter Jožef Štrukelj, administrativni uradnik 8. grupe;

za višjega nadzornika 7. grupe: Ignacij Šerbec, Ivan Delpin in Anton Paučnik, nadzorniki proge 8. grupe;

za višjega nadzornika brzojava 7. grupe Martin Perme, nadzornik brzojava 8. grupe.

vali tudi češkoslovaški konzul Minowsky ter predstavniki Narodne galerije ter raznih umetniških društev. Otvoritveni govor je imel prof. Stane Kregar iz St. Vida, nato pa je imel daljši govor dr. Rajko Ložar, ki je predložil značilnosti posameznih umetnikov, ki razstavljajo. Občinstvo se je nato ogledalo razstavo.

Filmi,

ki jih velja videti... ali ne videti

Carjevi svečniki (Ana Demidov — Matica). Film s spijonažno-aristokratsko-kriminalno vsebino, ki ji je predmet zgodovinski spor med Rusi in Poljaki. Poljski emigrantje na Dunaju ujamejo ruskega prestolonaslednika, ki potuje incognito, ga drže zaprtega, da bi s tem od carja izsilili osvoboditev nekega svojega revolucionarnega voditelja. Prestolonaslednikovo pismo mora prenesti v Petrograd grof Volenski, ki ni osmišljen zvez z iredentisti. Grofa preganja carska spijonka, ki mora istočasno nesti v Petrograd tajno povelje ino-zemske ruske spijonske centrale, naj Volenskega zapro. Oba pa hočeta svoja pisma spraviti čez mejo čim bolj tajno — s pomočjo dveh svečnikov, ki jih neki ruski veliki knez, živeč na Dunaju, hoče poslati svoji ljubezni v Petrograd. Spijonka in njena žrtev naj bi svečnike spravila varno v Ru-sijo, oba že prej spravila svoji pismi v tajni pre-dalček svečnikov. Na poti v Rusijo svečnika izgi-neta — in z njima sporočila. Začne se lov za sveč-niki po Evropi, na Dunaju čaka carjevič smrti ali svobode, med obema lovčema svečnikov se pa vna-mejo simpatije. — Nazadnje se vse zadovoljivo reši in spijonka se spreobrne, poljski revolucionar je rešen, svečnika prideta v prave roke, carjevič je prost — zaroka.

Film je dramatičen, napet, mojstrsko režiran in igran. Zaslugo ima glavna igralka C. L. Diehl in Sybille Schmitz.

Druga reč je miselnost tega dela, ki ni prav nič nova: samo aristokrati, grofje in visoki svet so sposobni kakega napetega, iskrenega, globokega doživljanja. Življenje, ki je vedno pozornosti, se more odigravati le v marmornju in svili, vse drugo je ničvredno in edinele predmet zasmeha. Ideal ta-kih filmov je življenjska zlaganost, romantika brez smisla, ki daje ogromni večini gledalcev, čutih »edi-nole razliko med njihovim življenjem in med »nes-ničnimi ideali na platnu. Ni čuda, da tak film dosega pravi nasprotno, kakor pa bi podjetniki radi: v ljudih vzbujajo občutje socialne krivice in razlike. Če gledate deset let neprestano samo živ-ljenje, kjer ni nikdar skrbi za denar, kjer junaki ne pijejo nikoli vode, zmeraj šampanjec, kjer ima vsaka ženska za milijon nakita, kjer se samo raz-metava, uživa in naslaja — ali je potem čudno, da se ljudje začno zavedati, da tako življenje v res-nici obstoja in da se proti njemu začne vzbujati srd, odpor, sovraštvo. Ta meščanska, mojstrsko podajana plača je hujša propaganda za socialno sovraštvo kakor cenzurirani socialni filmi.

»Ivje« (Union). Po romanu Paula Kellera »Zima v gozdu« smo dobili film »Ivje«, ki je po osnovnem tonu vsebine soroden Ganghomerjevemu »Gradu Hubertus«. Film je preprosto delo, brez pretiranih podarkov in konfliktov, zanimiv in lep. Odlikuje ga apert prelepa pokrajinska fotografija in dobra igra Hansi Knotekove in Viktorja Staal. Za vse ljubitelje Kellereve literature bo film pri-jetno doživetje, ki se močno razlikuje od večne pre-napete filmske plaže.

»Vesela nevesta« (Kino Sloga). Nekaterim take lahke stvari ugajajo, čeprav so brez vsake globine in brez humorja, ki bi smeh neprislilno izvajljali. Saj je tudi mnogokje preveč narejenega in zraven še neprečisljivo podanega. Film tretje vrste, kjer nastopajo v glavnih vlogah tudi ljudje, ki bi še nji-hova senca ne smela padati na platno, kaj še, da mučijo ljudi s svojim neznanjem ter neprijetnim in zamolklim govorjenjem. Kakšno je neki tisto merilo, po katerem se odbirajo film, za Ljubljano. Slabo blago se vselej predrago plačuje.

Kulturni koledar

Josip Gruden

1. novembra leta 1922 je umrl v Ljubljani Josip Gruden. Gruden — zgodovinar, duhovnik — je ena izmed najzanimivejših oseb iz našega znanstvenega življenja v začetku 20. stoletja. Rodil se je kot sin obrtnika, krojača l. 1869. Pretil se je preko gimnazije, stopil v bogoslovje, bil posvečen l. 1893 in kot bolemen hkratu pa nadarjen gospod je bil pritegnjen v krog ljubljanske duhovščine, kjer je prišel preko prefekta, ravnatelja Alojzijevejša do rednega profesorja zgodovine in cerkvenega prava na ljubljanskem bogoslovju.

Toda za to običajno potjo duhovnika, se je skrivalo globoko in široko delo slovenskega zgo-dovinarja, ki je prvi hotel ustvariti Slovincem na rednih temeljih listin in arhivnih virov njihovo sin-tetično zgodovinsko podobo. Njegovo iskanje po arhivih v Vidmu, Benetkah, Čedadu, Vatikanu in drugod je odkrilo Slovincem marsikatero zname-nitost in popravilo nešteto zmot. Hkratu pa je rodi-lo kup znanstvenih razprav iz različnih razdobj slo-venske zgodovine. Toda to je bila samo priprava na življenjsko delo, ki je prišlo skoraj v sleherni slo-venski hiši in odkrilo najpriprostejšemu našemu človeku naš zgodovinski obraz. To delo je bila knjiga: Zgodovina slovenskega naroda v 6. zvez-kih (1088 strani). Ta knjiga je tisti zaklad, iz ka-terega se je bogatila naš kmet, delavec, študent, intelektualac in v katerem je videl delo svojih očtov in smisel svojega osebnega in narodnega trpljenja. S pisateljem smo vsi verjeli: Kakor se pri posamezniku izpopolnjujeta um in volja, tako se vzpenja človeštvo pod božjim vodstvom od e-o-letja do stoletja, do vedno popolnejšega spoznanja resnice, do popolnejše pravnosti in s tem do svoje sreče.

To je misel vodnica njegove zgodovine: to naj bo misel vodnica našega življenja: Vera v zma-jo resnice.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, ponedeljek, 2. novembra: Verne duše.
Jutri, torek, 3. novembra: Hubert.

IV. poljudno-znanstveno predavanje Prirodoslovnega društva. Primari B. Lavrič: Transplantacija tkiva pri človeku. Predavatelj nam bo pokazal kako moderna kirurgija omogoča nadomeščanje izgubljenih organov pri človeku, oziroma kako pravilna poškodbe na organih (repereturna kirurgija). Gre tudi za transplantacije kosti, kože, živcev, mišičevja in celo organov (Voronov). Predavatelj bo tudi opozoril na praktične vidike, ki vodijo v tem pogledu kirurgijo na vedno nova polja. — Predavanje bo pojasnjevalo 34 slik, med njimi mnogo rentgenoloških. — Predavanje se bo vršilo v torek, 3. novembra t. l. ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice. Vstopnina 6, 4 in 2 Din.

Sv. maša zadušnica za rajne ude križanske moške kongregacije bo v torek, dne 3. novembra, ob 6 zjutraj. Kongreganti in sorodniki rajnih uljudno vabljeni.

Slovensko stenografsko društvo priredi letošnjo zimo šest do sedem mesečne večerne tečaje z dvurnim poukom na teden za: 1. slovensko stenografijo (začetniki), 2. slovensko stenografijo (nadaljevalci), 3. slovensko stenografijo, parlamentarno pismo. Ta kurz bo vodil stenograf praktični, bivši parlamentarni stenograf g. prosvetni inšpektor I. Dolenc. 4. Nemško stenografijo. Pouk se bo vršil na trgovski akademiji in bo stal na mesec 30 Din za osebo. Prihlase sprejema društvo na trgovski akademiji. Pričetek pouka bo po 10. novembru za vsak tečaj, ako se prihlasi najmanj 10, največ 20 reflektantov.

Drevi ob 20. uri bo v veliki Filharmonični dvorani ponovna izvedba Lisztovega oratorija Kristus, ki je napisan za pet solistov, velik zbor in simfončni orkester. Ravatelj Mirko Polić je to delo nastudiral do vseh potankosti z največjo preciznostjo ter ga pri prvi izvedbi začetkom minulega meseca zmagovito izpeljal, tako da je delo zapustilo pri vseh poslušalcih neizbrisni spomin. Pri koncertu sodelujejo solisti: Zupčičeva, Kolacio in Tone Petrovič kakor zadnjič, na novo pa sta prevzela vloge altista ga. Bernot-Golobova Franja in tenorist Jože Gostič. Ostali aparat je isti kakor zadnjič, to je ljubljanska Filharmonija in pevske zbor Glasbene Matice. Začetek koncerta je točno ob 20., konec nekaj pred 23. uro. Na novoletni koncert se prav posebno opozarjamo občinstvo iz bližnje ljubljanske okolice, da porabi priložnost in poseti koncert, za katerega veljajo izredno nizke cene od 10 do 20 dinarjev. Sedeži se dobe v knjižarni Glasbene Matice od 10 do 20 Din, dijaška stojšča pa po 3 Din.

Mariborsko gledališče

V torkovi predstavi Lavryjeve »Prve legije«, ki je eno največjih doživetij poslednjih let mariborskega gledališča, igra vloga p. Streška namesto g. Bortla, ki je po tromesečnem poizkusnem angažmanu odšel iz našega gledališča, g. Lojze Štandaker.

Pravkar pripravlja višji režiser g. J. Kovič znamenito Svahespeareovo komedijo »Ukročeno trmoglavko«, v kateri je pričel pred leti v Berlinu glavni nemški režiser Maks Reinhardt cela čuda in zapeljivo s to genialno režijo v vsem teaterskem kulturnem svetu. Nadejamo se, da bo tudi pri nas ta razposajena burka, ki jo igrajo popotni igralci vsi zidane volje in razposajeni pred pijanem kotličkarjem Sukom sebi in tej debelušni pijanduri v zveselje in smeh, zarezala v živo. »Trmoglavko« igra gđc. Starčeva, krotil pa jo bo nadarjeni, mladi g. Nakret, ki se je v poslednjem času razvil v enega najboljših in najuporabnejših igralcev mariborskega gledališča.

Zatem pa bo proslavilo, kakor čujemo naše gledališče 60 letnico rojstva hrvatskega pesnika in dramatika Milana Begovića z uprizoritvijo njegove najmočnejše drame »Božji človek«. Dramo, ki so je vzporedili že skoraj vsi večji evropski odri in to z ogromnim uspehom, režira pri nas g. Peter Malec. Po njegovi režiji »Prve legije« je pričakovati od tega nadarjenega fanta samo najboljšo. Njegove režije postajajo pri nas vsako pot zaveza zase.

Požar na Dravskem polju

Ptuj, 1. novembra.

Pretekli večer so imeli na Dravskem polju in sicer v Sikolah zopet požar. Posedniku Francu Fakinu so zgorela gospodarska poslopja do tal, žrtev požara pa je tudi nad 10.000 kg sena in slame. Domači gasilci so preprečili, da se ogenj ni razširil na sosedna poslopja. Škoda znaša okrog 25.000 Din. Vzrok požara še ni dognan.

ZIMSKA JABOLKA

Ia, najskrbnejše obrana v ameriških in jugoslovanskih zabojih, po dnevnih cenah. Oglejte si stalno »Sadno razstavo«. — Kmetijska družba v Ljubljani, Novi trg 3, telefon 21-05, 37-55.

V Trbovljah boleha na jetiki 25 % otrok

Zgradimo zdravstveni dom!

Trbovlje, 30. okt.

Pogoste so priložbe staršev, da njihovi otroci nimajo potrebnega zdravstva. Ponovno so Trboveljčani naglasili svojo željo, naj bi se v kraju, ki ima nad 2500 šolobveznih otrok, postavil Zdravstveni dom. Za to se je borilo tudi že društvo »Šola in dom«.

To društvo je bilo edino in prvo v Trbovljah, ki se je za ustanovitev poliklinike zavzelo že leta 1933, na merodajnih mestih. Dne 9. julija 1934 je dal higijski zavod uradno naročilo občinski upravi v Trbovljah poleg Kočevja in Ptujja tudi za naš kraj, da se ustanovi poliklinika drugega reda. Občina, katere predsednik je bil takrat g. Ferdo Roš, je sporočila, da ima prostor za ustanovo, za kritje polovičnih stroškov vzdrževanja pa bo sklepal novoizvoljeni občinski odbor. G. Moll Oskar kot namestnik ravnatelja mešč. šole pa je uradno predlagal prostor v telovadnici mešč. šole, ki bi zaslonil odgovarjal. Odbor »Šola in dom« pa je prišel do zaključka, da ta prostor ne odgovarja za kliniko in predlagal takratnemu in sedanjemu predsedniku občine g. Klenovšku Jakobu, da skliče v imenu občine tozadevno anketo vpoštev prihajajočih činitelj, med njimi tudi zastopnika Higijenskega zavoda v Ljubljani, ki bi pretesala vprašanje zidave Zdravstvenega doma, v katerem bi bila nameščena poliklinika, posvetovalnica za matere, dečji dispanzer in protituberkulozni dispanzer.

Anketa se je vršila 4. junija 1935. V soglasnosti vseh treh tukajšnjih zdravnikov je bila sklenjena zidava Zdravstvenega doma po načrtih ljubljanskega higijenskega zavoda. Toda do danes ti načrti še niso izdelani.

Denarna sredstva

Denarna stran graditve Zdravstvenega doma bi se dala rešiti tako, da občina da brezplačno svet, ki ga ima poleg občinske kopalnice. Stavba bi stala okrog 600.000 Din, katero vsoto pa bi s

posredovanjem Higijenskega zavoda občina dobila iz fonda za zdravstveno zaščito učencev brezobrestno. Vzdrževala pa bi ga vse sedaj obstoječe zdravstvene ustanove. Združitev državnih dotacij teh ustanov bi v skupnem zadoščala za pokritje vzdrževalnih stroškov. Poskrbeti bi bilo treba pa tudi, da bi banska uprava prispevala k zidavi in vzdrževanju.

Poliklinika je mogoča šele takrat, ko bo postavljen zdravstveni dom. Prav gotovo, da je preje to nemogoče. Ako bi se postavilo nekaj, kar bi ne odgovarjalo svojem namenu, bi bilo le trošenje denarja iz javnih dajatev. V nekaj letih bi stroški kakor polovičarske poliklinike znašali morda več, kakor pa bi stal zdravstveni dom, v katerem bi bilo združeno vse mladinsko zdravstvo občine Trbovlje.

Zdravstvo je pomanjkljivo

Bratavska skladišnica in Okrožni urad sta preveč obremenjena z zdravljenjem aktivnih članov. Nemogoče je, da bi mogli trije zdravniki zdraviti 3000 aktivnih članov in zraven še 2500 šolobveznih otrok, poleg tega še žene aktivnih članov in obenem še zasebnice v občini. Za zdravstvo mladine se z malimi izjemami hudo obolelih skrbi le s šolskimi pregledi. V naših šolah je bilo s pregledi ugotovljeno, da samo na tuberkulozi boleha nad 25% otrok, ki bi se pa s pravilno zdravniško nego in zadostnimi navodili zdravnikov še pozdravili. Če bomo pa še nekaj let imeli tako stanje, pa so Trbovlje zapisane izumiranju otrok. Temu je brez dvoma kriva slaba in nezadostna organizacija zdravstva, ki pa bi se z upostavitvijo zdravstvenega doma mogla izboljšati.

Merodajne činitelje prosimo, da to nujnost razumejo in delo za izboljšanje po svoji dolžnosti podpirajo. Taka naselbina gotovo rabi zadostno primerno zdravniško nego, ki jo je mogoče postaviti z le malo dobre volje onih, ki imajo s tem opravka in v rokah odločitev.

Nov rekord 4 x 200 m

Ljubljana, 2. novembra.

Ob sodelovanju atletov Hermesa, Primorja, Ilirije, Planine, Litije, Amaterja ter mariborskega Železničarja, je bil večeraj dopoldne na igrišču Primorja lahkoatletski miting v prireditvi Hermesa. Doseženi rezultati so izredno dobri, to tembolj, če upoštevamo hladno vreme. Objavljamo podrobne rezultate:

Skok v daljavo (seniorji): 1. Požar Danilo (ASK Primorje) 6.14 m. 2. Baloh (Prim.) 5.72 m. 3. Hlade Miha (Železničar) 5.72 m. 4. Nedog Stane (Hermes) 4.48 m. 5. Zajc Albin (Hermes) 4.37 m.

Met diska (15 kg) jun. C: 1. Skaza Miloš (Prim.) 38.51 m. 2. Boltavzer Bogomil (Prim.) 27.95 m. 3. Zajc Albin (Hermes) 21.13 m. 4. Nedog Jože (Hermes) 19.24 m.

Met kopja (seniorji): 1. Kajfež Karl (Prim.) 2. Ilvar Janez (Ilirija) 38.01 m. 3. Hlade Miha (Zel.) 25.22 m. 4. Serčer Miro (Hermes) 28.45 m.

Tek na 1500 m: 1. Kolnik Jože (Ilirija) 4:20. 1. petina. 2. Kranjec Ivan (Prim.) 5:00. 3. Rože Danilo (Hermes) 5:06. 2. petini.

Tek na 5000 m: 1. Bručan Jože (Ilirija) 17:21. 1. pet. 2. Starman Janez (Hermes) 17:55. 3. Starman Lado (Ilirija) 18:40. 4. Jančar Stane (Litija) 15:54.

Met krogle (sen.): 1. Jelič Ivan (Ilirija) 12.26

V Ljubljani 600 šolarjev brez zajtrka

Ljubljana, 2. novembra.

Veliko je skrite revščine po Ljubljani, ki pride na dan šele takrat, kadar se kaka ustanova od bližje začne zanimati za socialne razmere. Ob takih prilikah pridejo na dan stvari, ki nekatere sloje, zlasti pa mladino, pokažejo v zelo žalostni luči. Tako je v zadnjem času socialno-politični odsek poizvedoval o socialnem stanju otrok, ki obiskujejo ljudske šole. In ugotovil je, da vsak dan prihaja v šole nad 600 otrok brez zajtrka. Kako telesno raste tak otrok in s kakšnim notranjim veseljem zasleduje šolski pouk o higijeni, skrbi za zdrave živce, zobe in želodec, si ni težko predstavljati. Nič čudnega pa ni, če se taki otroci niti telesno, niti duševno ne razvijajo prav in če so brez nekaj let v nadlego policiji in bolnišnicam.

Socialno-politični odsek je spričo teh žalostnih razmer tako velikega števila otrok sklenil, da jim bo s podporo banovine dajal zajtrk. To hvalno vredno delo bodo opravljale šolske kuhinje, ki jih oskrbujejo krajevni šolski sveti in ki so ustanovljene že skoraj na vseh šolah, kjer pa jih ni, bodo pa krajevni šolski sveti na kak drug način poskrbeli, da revni otroci ne bodo celo dopoldne teš

m. 2. Inž. Stepišnik Milan (Ilirija) 11.99 m. 3. Jeglič Franc (Ilirija) 11.92 m. 4. Hlade Miha (Zel.) 10.96 m.

Štafeta 4x200 m: 1. Primorje (Kovačič, Gabrček, Skušek, Pleteršek) 1:33 tri desetine (nov jugoslovanski rekord).

Tek na 100 m (juniorji): 1. predtek: 1. Gosak Martin (Amater) 13.0. 2. Vider Mirko (Planina) 13.0. 3. Sočan Stane (Hermes) 14.0. — 2. predtek: 1. Pavlič Ivo (Planina) 12.5. 2. Skaza Miloš (Prim.) 12.6. 3. Boltavzer Bog. (Prim.) 12.9. — Finale: 1. Boltavzer (Prim.) 12.5. 2. Vider (Planina) 13.0. 3. Sočan (Hermes) 14.1. V finalu niso takli vsi tekači, ker jih je nekaj zaradi prepočasnega odvijanja tekmovalja prej odšlo.

Met kopja (jun. C): 1. Gosak (Amater) 38.02 m. 2. Boltavzer (Prim.) 35.27 m. 3. Dular (Ilirija) 34.90 m.

Met diska (sen.): 1. Inž. Stepišnik (Il.) 38.45 m. 2. Jeglič (Il.) 38.09 m. 3. Kajfež (Pr.) 36.22 m.

Met kladiva: 1. Inž. Stepišnik (Il.) 45.29 m. 2. Jeglič (Il.) 34.49 m. 3. Kajfež (Prim.) 26.01 m. 4. Hlade (Železničar) 25.77 m.

Tek na 800 m: 1. Gabrček (Pr.) 2:07.7. 2. Pleteršek (Pr.) 2:10.8.

Skok v višino (jun.) 1. Boltavzer (Pr.) 1.50 m. 2. Vider (Plan.) 1.45 m.

sedeli v šolah. — Ta primer pa zopet kaže, kako krvavo potrebna je široko zasnovana in smotreno organizirana socialna akcija.

Avtomobilska nesreča

Ptuj, 1. novembra.

V nedeljo, 1. novembra okrog 7 zjutraj se je dogodila na državni cesti, ki vodi skozi vas Spuhlje, težka avtomobilska nesreča, ki pa k sreči ni zahtevala človeških žrtev. Ob navedeni uri je privozil tovorni avto lasti tvrdke Reinhard iz Koprivnice proti Ptuj. V navedeni vasi pa mu je privozil nasproti osebni avto, lasti Dragotina Čekada iz Slovenjgradca. Obadva avtomobila sta vozila pravilno po desni strani in dajala tudi potrebne znake. Radi ovinka in velikega blata pa je zgubil Čekada oblast nad krmilom svojega avtomobila ter ga je vrglo z desne strani ceste naravnost v tovorni avto. Sunek je bil tako silen, da je osebni avto vrglo v obcestni jarek in ga popolnoma razbilo. V osebnem avtu so bile tri osebe, ki so pa ostale nepoškodovane razen Maksa Pilka iz Slovenjgradca, ki je dobil precej težke poškodbe na glavi. Prvo pomoč mu je nudil zdravnik dr. Blanke iz Ptuj. Tovorni avto je dobil le neznatne poškodbe in so ostale tudi osebe, ki so se nahajale na vozilu, nepoškodovane. Materijalna škoda na oseb-

Od tu in tam

Ministrski predsednik dr. Milan Stojadinović je na povratku iz Ankare obiskal tudi Carigrad, kjer se je med drugim poklonil tudi ondodnemu patrijarhu pravoslavne cerkve. Patrijarh je dr. Stojadinoviću in njegovi soprogi podaril dva zlata križa.

Voditelji belgradskega dela združene opozicije so se večeraj spet posvetovali na stanovanju g. Ljube Davidovića.

Zaradi številnih smrtnih nesreč, ki jih je zahteval promet v Belgradu, je policijska uprava izvršila posebne vrste lov. Po vseh prometnih cestah je postavila svoje straže, ki so bile opremljene z motocikli najmoderneje vrste in z brzino, ki je presegala vse ostale avtomobile. Lovila je vse, ki so vozili po cestah s preveliko brzino. Nekajkrat se je razvila prava dirka, ker so divjačiji avtomobilisti zapazili, da jih preganja policija. Vendar se noben ni mogel izmuzniti policiji in v kratkem se je pred policijo zbralo nad trideset takih grešnikov s svojimi avtomobili. Policija jih bo kaznovala z visokimi denarnimi kaznimi in z zaporom. Bili so nekateri, ki so po sredini mesta vozili z brzino preko 100 kilometrov.

Odvetniki, člani novosaške advokatske zbornice so sklenili, da po njihovem poimovanju aktivni ministri ne morejo biti obenem odvetniki, ki bi svojo prakso vršili. Prav tako ne morejo biti pravni zastopniki mesta odvetniki, ki so obenem mestni uradniki. Ti odvetniki so sklenili, da bodo odslej vsakega takega svojega člana brisali iz seznama svojih članov.

Gospodarska sloga v Zagrebu je naredila vlogo na mestni svet, naj zniža trošarino in uvoznino na kmečke pridelke. Mestni svet se s to vlogo bavi in obstoja nade, da bodo, kolikor se da, ustregli željam in zahtevam kmetov.

V četrtak zvečer se je na progi lesnega podjetja Šipad pri Drvaru dogodila strahovita nesreča, katere žrtev so postali štirje železničarji. Tem pa bosta sledila v smrt najbrže še dva, ki ležita težko poškodovana v bolnišnici. Deset vozov, ki so šli z lesom, je vlekel vlak proti Drvarju. Ker se vaku le ni bilo v Drvar, so začeli slutiti, da nekaj ni v redu. Odsila je takoj skupina železničarjev po progi in našla na nekem mestu raztrgane tračnice. V prepadu pod železnico pa je bil prevrnen vlak. Reševalci so mogli potegniti od šestih železničarjev, ki so bili na vlaku, le dva, ki sta še kazala znake življenja v sebi. Štirje so bili popolnoma razmesarjeni. Nesreči, pravijo, da je krivo neurje, ki je divjalo tudi v tamošnjih krajih in zrahljalo tračnice.

Predvečerašnjim ponoči je divjala nad Bosno, zlasti pa okoli Sarajeva, huda nevihta, ki je povzročila ogromno škodo. Zvečer pa je začel padati gost sneg, ki je pobelil vse kraje in potrgal vse brzojavne žice. Sarajevo je ostalo brez selerne zveze s svojo okolico in državo. Nevarnost pa obstoja v tem, da bi se moral zaradi tega prekiniti ves železniški promet, ker so tudi tod vse zveze pretrgane. Vesele se pa tega edino brezposelni, ki bodo dobili delo pri očiščevanju cest in železniške proge.

V neposredni bližini Bjelovara so našli v gozdu mladeniča, vsega prestreljenega s krogli. Fant je bil še toliko živ, da je pojasnil zločin. Srečal je namreč neznanca in ga vprašal za pravo pot. Za odgovor pa je dobil šest revolverjskih strelcev. Oblasti sumijo, da ga je ustrelil neigov oče zaradi tega, ker je fant hotel poklicati orožnike, da nastopijo proti očetu in njegovemu divjanju v družini.

V Petrogradu se sodišče bavi s pregrehami bivšega načelnika policije v Petrogradu, ki je imel navado, da je svoje nasprotnike prav rad ovajal, češ da so vzklicali proti državi in žalili njene predstavnike. Pred sodiščem so ga pričel razkrinkati. Obsodba pa še ni bila izrečena.

Kmet Gavro je imel lepo hčerko. Stojala je spoznala s fantom iz neke vasi blizu Bosanskega Novga. Očeta sta se sporazumela za ženitev svojih otrok. Zeninov oče je dal na račun odkupnine 200 dinarjev. Ko so prišli svatje čez sedem dni po nevesto, je oče ni hotel izročiti. Premislil se je. Zeninovu očetu je vrgel aro nazaj in vse skupaj nagnal iz svoje hiše. Svatje pa niso mogli pretrpeti take sramote in so nevesto kar odvedli. Razjarjeni nevestin oče pa je najel svoje prijatelje in z njimi prišel v zeninov dom. Prišlo je do spora, v katerem je padel kot žrtev nevestin oče.

nem avtu je visoka ker je isti, kakor omenjeno, popolnoma razbit.

*

Ptuj, 1. novembra.

Nad svojim mladim življenjem je obupala 20-letna Marica, doma iz Sv. Urbana. V službi se je nahajala kot sobarica v hotelu Koser v Ptuj. Iz neznanega vzroka je izpila precejšnjo količino li-zola. Našli so jo zvijajočo se v hudih krčih na hodniku, od koder so jo reševalci spravili v bolniš-nico. Vključ takojšnji zdravniški pomoči je njeno stanje obupno.

6% obligacijsko posojilo mestne občine ljubljanske

Obligacijskega posojila, ki je bilo razpisano dne 10. oktobra za mesec dni, je do sedaj podpisanega deloma v knjižicah, deloma v gotovini v vsoti Din 24.000.000.-. Še pred potekom roka presežena vsota je najboljši dokaz, s kakšnim zaupanjem je javnost sprejela ta razpis in v kako obilni meri je segla po obligacijah.

Prvotno določeni rok — do 10. novembra — se kljub že zdavnaj doseženi vsoti ne bo skrajšal. Mestno knjigovodstvo, Mestna hranilnica in vsi že v razpisu imenovani denarni zavodi še nadalje sprejemajo podpisovanje obligacij pod prvotnimi pogoji: 6% obrestovanje, izplačevanje po žrebanju tekom 15 let.

Namen posojila je: vzpostavitev likvidnosti Mestne hranilnice. Ta namen pa najbolj dosejajo podpisi v gotovini, ki je prav v teh obligacijah najbolj plodonosno naložena.

Poslužite se te izredno ugodne prilike. Izrabite zadnje dni, da si zagotovite: najvišje obrestovanje, gotovo izplačevanje in popolnoma varno naložbo.

Strašna doživetja francoskega časnika v oblegani španski prestolnici:

Madrid pod škornjem Ljudske fronte

(Konec.)

Svidenje s pravim gospodarjem Madrida

Casnikar spada med ljudi, ki se morajo znati preriniti povsod, če je treba tudi do velikega mojstra madridske CNT in španskih anarhistov. To je človek, ki se imenuje intinga ovržnika Caballero in ki resnično lahko španskega Lenina požre, kadar hoče.

Ta mojster je David Antona, glavni tajnik CNT. Njegova prestolnica je v prelepem nunskem samostanu na Calle Fueocarral. Seveda, nune so že zdavnaj tam, kamor pod rdečo republiko spadajo.

Navajen sem takih sprejemov, toda kljub temu mi je malce neprijetno, ko stojim nenadno sredi milicnikov z revolverji v rokah. Brekajo po mojih listinah in mi slavi v zprašanji pasti, klepetajo in me nazadnje s sunki pesti potisnejo v nekakšno predsobo.

Predsoba pravega vladarja Madrida ima razbit omet, stene so pokrite z napisom, ki predstavlja edino skrb rdečih oblastnikov v Madridu: »Hay que fortificar Madrid!« Jasnno, Madrid je treba utrditi, toda kdo od teh ljudi ga bo?

V sosednji pisarni razdeljujejo uniformirane ženske karte za živež. Razdeljevanje se vrši strogo po načelu enakosti: poseben komisar določa ali so lačne rodbine bolj ali manj proletarskega izvora in po tem načelu dobivajo karte.

David Antona

Dva milicnika me odvedeta do tega strašnega tajnika CNT.

To je mlad človek, šteje največ 35 let. Mrkega pogleda, odrezanih gibov in zvonkega glasu. Na pogled naredi prej dober kakor slab vtis. Toda mnogo ubijalcev je na pogled takih.

»Torej vidite, da pri nas ne spimo,« me pozdravi David Antona.

V odgovor ga vprašam o rdečih četah.

»Edine čete za obrambo, na katere moramo računati,« mi odgovarja, »so tiste, ki jih dobivamo iz milice. Madrid sam in vzhodne pokrajine bi lahko ob splošni mobilizaciji dale 3000.000 mož. 50.000 milicnikov, ki so odločni, bi jim lahko bili za voditelje.«

Nastane premor. David Antona, gospodar Madrida je govoril vse pogojno. Najbrž se mu zdi, da vem, kako je s to mobilizacijo. Kdaj bi že rdeči imeli 300.000 ljudi pod orožjem, če bi ljudje hoteli iti v boj za nje.

Antona išče razlage za to dejstvo

»Lahko bi to naredili. Toda tem bi kot anarhisti priznali nad sabo oblast, avtoriteto, načelnstvo. Tega pri nas ni, ker anarhizem vse te pojme izključuje. Priznavamo le tako vodstvo, ki temelji na soglasnosti in na zaupanju vseh tovarišev. Saj poznate naše načelo: »Branilci Madrida da, vojaki nikdar! Bojujemo se proti militarizmu in militarizmu.«

stom, kako naj bi pri svoji obrambi posnemali Franco?»

Človek bi rad pripomnil, kar misli, toda prednost narekuje molk.

Anarhistične teorije

David Antona nekaj časa premišlja, potem pa nadaljuje.

»Naši cilji so vam znani. Prva naša naloga je odprava vojske, s tem, da uničimo častnike in militariste. Druga naša naloga je uničenje kapitalističnega sistema, uničenje države in avtoritete. Vse to so krivične stvari, ki ustvarjajo razlike med posamezniki in te razlike vzdržujejo. To so naše zahteve. Pristavljam samo še, da so nekaj duhovniki preganjali in sežigali nevarnike. Prav! Po naši zmagi ne boste našli v Španiji niti enega duhovnika več. Kamenje od cerkva in samostanov nam bo služilo, da bomo zgradili šole.«

»Ne mislite, da ne bomo tega držali. Mi nikdar ne prekičemo svojega stališča. Niti v tistih dramatičnih urah, preden je Caballero sestavil svojo vlado, se na mni zdelo potrebno, da bi prelomili svojo načelno linijo s tem, da bi sprejeli sodelovanje s tistimi, katere si prizadevamo uničiti. Naši nasprotniki so fašisti, komunisti in socialisti. Kri, ki so jo naši prelili na bojiščih, nam daje pravico do oblasti. Pravico do oblasti nam daje tudi zavest, da smo mi tisti, ki bomo privedli ljudstvo do svobode.«

Iz teh razlogov smo zahtevali nadzorstvo nad ljudskimi sodišči, nadzorstvo nad milico, nadzorstvo nad varnostnimi oddelki ter zahtevali tudi, naj se osnuje komisija, ki bo regulirala delo vseh ministrov in ministrstev. To odgovornost za vodstvo Španije delimo s tistimi izmed komunistov, ki so nam po mišljenju najbližji. Kdor nasprotuje temu, nasprotuje ljudskemu zahtevam.«

David Antona je te besede izgovoril s takim mrljim glasom, da se mi je zdelo, da čutim na tilniku hladno revolvensko cev.

Vprašal sem ga še, kaj misli o proklamaciji, ki so jo to jutro objavili komunisti v »El Mundo Obrero«. Odgovoril mi je:

»Vse do zdaj so se znali komunisti držati v mejah pameti. Toda njihova zmota je očitna, kadar podčrtajo, da zdaj ni čas, da bi kdo govoril o socialistih in gospodarskih načrtih. Ali resno mislijo, da bi delavci dajali svojo kri, če ne bi bili socializirani mi industrije, bank in veletrgovine?«

»Če hočemo danes, da bo delavno ljudstvo branilo Madrid, če hočemo, da bo na vsaki cesti stalo dvajset barikad, potem imajo eno samo sredstvo, da pridobimo ljudi za to. Treba jim je reči: Vse je vaše. Branite svoje imetje, svojo zemljo, svoje hiše! Edino tako bomo vzbudili tisto navdušenje, kakršno je bilo v začetku in Franco bo moral zavzeti Madrid po kamnih.«

»Toda kaj mislijo o tem anarhističnem programu republikanski ministri?«

David Antona vstane in brezskrbno zamahne z roko:

»Buržujska in socialistična republika? Ali se vam ne zdi, da so tako republiko pokopali njeni lastni branilci?«

Ko odhajam, me čaka pri vratih prijetno presenečenje: milicniki se emehljajo in so skoraj hubeznivi do mene. Ni čudno — človek, ki se razgovarja tako dolgo z Davidom Antonom, ne more biti sumljiv. Ponudijo mi celo cigaret in mi natlačijo žep s strupenimi letaki.

Na cesti lepjo spet ogromne vladne objave. Meščan Angel Galarza že stotič oporoča Madridu, da je ukrenil važne stvari glede obrambe Madrida ter odredil vse potrebno. »da dobe preiskave in aretacije po možnosti čimbolj zakonit značaj, da se izognemo samovolji posameznikov.« To namiguje na pokol v zadnji noči, ki ga socialisti še niso prebavili...

Strah pred „peto kolono“

Odkar so nacionalisti zavzeli griče, ki obdajajo Madrid.

Madrid živi še bolj po njegovi rdeči oblastnici v zmedenem divjem strahu. Štiri kolone nacionalistov korakajo proti Madridu in niti vlada, niti sindikalisti ne vedo, kako bi se jim uprli.

Največji strah pa vladi in anarhistom povzroča bolj in bolj sovražno vedenje prebivalstva. 900.000 prebivalcev Madrida pomeni zelo zanesljiv element, pa naj ga pritiska še tako hudo jarem. Kaj nima vsaj 50.000 od teh skritih revolverjev, pušk zakopanih v vrtovih ali pod tlakom?

Rdeči si ne delajo nič iluzij. Vedo, da imajo v Madridu več sovražnikov kakor prijateljev. Vedo tudi, da je več kakor verjetno, da se bo v trenutku, ko se bodo pokazale nacionalistične zastave na najbližjih skalah pred Madridom, nepadno privarila od Calle Alcalá in od Calle Mayor pred Puerta del Sol še peta sovražna kolona, tista tajna kolona, za katero nihče ne ve in o kateri govorijo vsa usta v Madridu.

Peta kolona, to je madridsko prebivalstvo, ki sovraži rdeče krivnike in ki bo vstalo proti njim takoj, ko bo čutila, da se mu bliža osvobodjenje. Strah pred peto kolono je tisto veliko čustvo, ki obvladuje te dni ves Madrid brez razlike.

Namesto kruha - ljudska sodišča

V Madridu vlada glad. Toda zanj se nihče ne briga, ministriški svet nima druge skrbi, kakor da ustanavlja nova dopolnilna ljudska sodišča za uničevanje nezanesljivih. Prva naloga teh sodišč so takozvane »matanzas de curas«, iztrebljenje duhovnikov.

Duhovnikov v Madridu ni več dosti; kar jih je, so že pet tednov zaprti v kletah mornariškega ministrstva. Ljudska sodišča so zdaj dobila nalogo, da jih morajo čim prej spraviti s poti. Ujetniki so zaprti v strašni zvezi. Po 40 v celici, ki ima prostora za pet. Jesti jim dajejo kos suhe ribe in vodo. Ječa je podobna gnojšču, ker ne more nihče ven, niti po najhujši potrebi.

Ko pride odredba po naglem postopku, jih ječar nažene ven. Na dvorišču se morajo vsi sleči do golega. Naglo. Nekateri so tako razburjeni, da se onesvestijo. Stiskajo se skupaj in mrmrajo molitve. Potem jih ječar začne pošiljati po stopnicah v prvo nadstropje v presledek dveh minut.

Nihče ne sliši, kaj se godi tam gori. Po svoji navadi so milicniki zagnali na dvorišču avtomobilsko motorje, da ni slišati niti glasu. To so avtomobili, ki bodo čez uro odvažali njihova še topla trupla. Ljudska sodišča jih je obsodilo in dalo pobiti, ne da bi jih zaslišalo. Ne zaradi tega ker so bili česa krivi, marveč samo zato, ker je v ječi zmanjkalo prostora za druge talce, ki jih pred Francovim napadom potrebuje za svojo varnost Ljudska fronta.

To je bilo 8. oktobra.

Opolnoči sem sedel v restavraciji Figaro. Tudi so pridrveli tja milicniki in milicnice, katerim je bila poverjena usmrtnitev vseh teh štiridesetih duhovnikov. Med njimi sem opazil dvajsetletno milicnico, ki je na svojih črnih laseh ponosno nosila s krvjo oškropljen duhovniški biser...

Drug prizor, prav tako krut, se odigrava to noč v vojašnici Vistillas. Privedejo šest moških in eno žensko, ki so obsojeni na smrt. Dva izmed moških sta socialistična milicnika, ki so ju obdolžili, da sta pobegnila z bojišča. Vse skupaj nareženo v hlev. Moški jokajo, poklekavajo, prosijo milosti. Socialista govorita o bojih, o gladi na fronti, zatrujete, da sta nedolžna, naj jima dajo toliko časa, da vse pojasnita. Eden izmed milicnikov se da pogovoriti in hoče telefonirati v vojno ministrstvo. Drugi mu preprečijo s tem, da kar brez

Tisti, ki pletejo zanjke

Drugo jutro sedim za malo mizo v uradu Huberta Voigta.

Urad ima nekaj kosov zelo modernega, preprostega pohištva. Tla so pokrita z debelo navlako časnikov.

Pred mano sedi za svojim pisalnikom Hubert Voigt. Telefonira svojim odjemalcem. Odjemalcem filmske reklame. To se pravi filmskim zvezdam.

»Halo, Jeanette, kaj boste delali noč? ... S kom večerjate? ... Niste pozabili iti opoldne v Palace? Upam, da ne?«

Slušalo ima kar na glavi, odgovore si zapisuje v debel notes.

»In drevi, kakšen spored imate? S kom pojedete ven? ... Ne, ne, mala moja, dvajsetkrat sem vam že zabžal, da se ne kažite javno s tem človekom... Ne bo dobro... Ali ne bi mogli večerjati z Jackom? Veste, da je Fredu zadnji film spodletel? Vam ugaja? Torej se en razlog, da ga pustimo pasti, če vam ugaja. Ste videli, ko je sinoči prišel Battling Brown, boksar? Neobhodno potrebno je, da vas prihodnje dni vidijo ljudje z njim pri kosilu. Bedak, pravite, da je ta boksar? Še boljše, vas njegova družba saj ne bo utrujala. Toda potrebno je za vas, zaradi reklame. Nikomur trenutno listi ne pojo take slave kakor njemu. Zapomnite si...«

Voigt telefonira v tem slogu kakšne dve uri. Vsem filmskim bolj ali manj svetlim zvezdam daje nasvete, navodila, kako naj se vedejo, če hočejo, da jih bo javnost opazila, se zanimala zanje in jim tako pripomogla do uspeha. Kjer je potrebno, da tudi ukor in opomin. Moški, ženske, starci, otroci, vsi ki živijo ali bi radi živeli od filmskega uspeha, mu poročajo vse podrobnosti, kar se jim je nabralo v enem dnevu življenja. Voigt ni samo agent za reklamo, marveč vodnik, spovednik in pestunja filmskih zvezd v eni osebi.

Ko je končal ta pregled na daljavo, skliče Voigt svoje osebe in mu natančno poroča o tem, kar je izvedel. Vsakomur določi posebno natogo.

okolišnih postrele vso kletčo družbo na tleh. Ženski prihranijo nekaj minut življenja še za druge muke, potem pa jim poženo kroglo v odprta usta, ki prosijo usmiljenja...

Avto z začetnicami CNT pripelje v vojašnico. Iz njega potegnejo belolasega človeka, ki so ga prijeli pod sumom, da je član organizacije, ki je v zvezi z nacionalisti. Ljudsko sodišče ga je seveda obsodilo na smrt, toda usmrtnitev je odgodilo, dokler ne bi prijeli še njegovih tovarišev.

Milicniki niso istega mišljenja kakor sodišče. Zabavljajo proti obotavljajočim se sodnikom. Ali je res treba tega človeka še krmiti, namesto da bi ga ustrelili, kakor zasluži.

Poveljnik oddelka se strinja z njimi.

»Dajte ga sem,« pravi in si nabaše revolver.

Z eno roko prime človeka za zapestje in ga obrne od sebe, z drugo mu razstrelimo možgane.

»Povejte sodišču, da je poskušal ubežati.«

To zgodbo mi je pripovedoval milicnik, ki je hotel za svoja tovariša telefonirati v vojno ministrstvo. Njega so še tisti dan prijeli zaradi tega, ga obsodili na deset let ječe in ga ustrelili v hrbel, ko je odhajal iz sodišča. Njegovo ime je Roma Riera. Njegovo truplo leži v skupni jami pri San Martinu, ker je bil član socialistične skupine v tem okraju.

Zadnji dnevi, zadnje grozote

Čim bolj se bliža neizbežni padec Madrida, tem huje postaja pritisk, nezanesljivost, grozote. Irun in Fontarabia sta zgoreli, dokaz, kaj znajo v zadnjih obupnih trenutkih narediti rdeči osvobodilci človeštva. Sam čutim to, zmeraj nevarneje je za tujega časnika iskati dogodkov in se skrivati pred policijo, ki nadzira vsakega inozemca.

A še zadnji dan, preden pobegnem iz Madrida v Carthageno, moram biti priča strahotnim prizorom.

Odbor za obrambo mesta ima zdaj vso oblast, da lahko prisili kogarkoli k obrambnim delom. Dan za dnem ustavljajo milicniški tramvaje in avtobuse, odžene moške, ki se vozijo, do najbližje postaje in jih pošljejo takoj pred mesto kopat jake, razpeljeval bodočo žico in graditi betonska gnezda za strojnice. Tako se vrši prostovoljno in navdušeno utrjevanje Madrida, o katerem vsak večer poročata radio Madrid in radio Barcelona.

Telefon in brzovaj služita izključno anarhističnim odborom in vladi. Pismo cenzurirajo, če se poštarji sploh potrudijo, da bi jih raznašali. Z vodo neusmiljeno varčujejo. Mleka ni, perutnine ni, jajec ni, sočiva ni, sadja še manj. Če hočete vsake dva dneva dobiti dvesto gramov mesa, morate imeti desetine izkaznice.

Petroleja in bencina zmanjkujeta razen za žive plamenice, ki jih potrebuje Caballerova republika za lepšo zmago. Od desetih zvečer do šestih zjutraj je pod smrtno kaznijo prepovedano imeti luč ali ogenj. Podnevi je vsako gibanje v gručah prepovedano. Prepovedano je pod smrtno kaznijo postajati ali se zbirati pred državnimi poslopji in pred stražnicami milicnikov.

Vseposvodi straši fašizem, vseposvodi blodi fantomi, ki jih razdražena domišljija rdečih rabljev vidi pred svojim koncem.

Strašno življenje, strašne zadnje ure zlatega mesta Madrida.

Človek ne more drugega, kakor da se utihotapi na zadnji vlak, ki še pelje iz Madrida na Sredozemsko obalo. Sedem tednov španskega pekla mora uničiti žive celo časnika.

Jean Rochard.

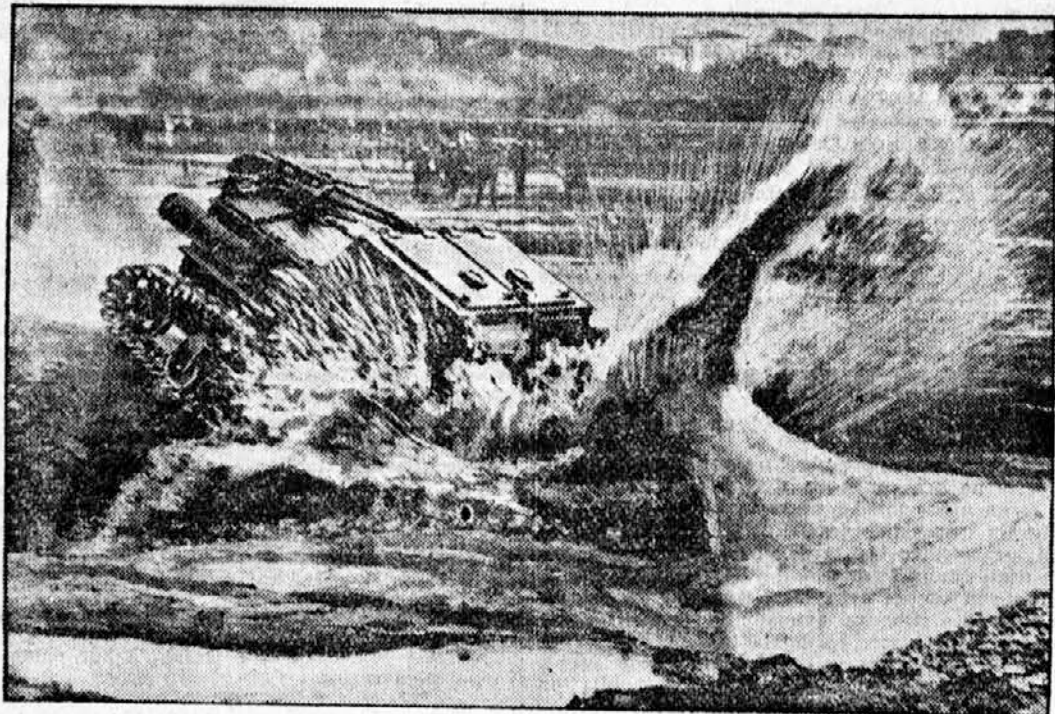
Radio

Programi Radio Ljubljana

Ponedeljek, 2. novembra. 12.00 Predigre (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13.00 Cas, spored, obvestila — 13.15 Solistični koncert: plošče in pozvana (g. Vrhovnik Karel, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek) — 14.00 Vreme, borza — 18.00 Zdravniška ura: Skodljive primere v prahu in pravilno dihanje — 18.20 Paccini: Madame Butterfly, fantazija (plošče) — 18.30 Slovenska narodna pesem — uvodno predavanje (g. France Maroli) 19.00 Cas, vreme, poročila, spored, obvestila 19.30 Nac. ura: Vloga mladine v razvoju jugosl. misli (Borovnjak iz Belgrade) — 19.50 Zanimivosti — 20.00 IL koncert Ljubljanskega godalnega kvarteta (g. Leo Pfeifer, Franc Stančič, Vinko Sušteršič, Gastav Müller) — 20.30 Na grobovih naših davnih prednikov (g. Vladimir Rogalji) — 21.00 Mrtvim v spomin (igra Ra-Il-ski orkester) — 22.00 Cas, vreme, poročila, spored, obvestila — 22.15 Resna glasba (Ravlski orkester).

Drugi programi

Ponedeljek, 2. novembra Belgrad I.: 20.00 Opera — Belgrad II.: 19.00 Jugosl. motivi v I. Lisztovi rad-sodiji (Zivadinović) — Zagreb: 20.00 Ženski kvartet — 20.30 Verdijev »Rekvijem« — Dunaj: 20.10 Mozartov »Rekvijem« — 22.30 Resna glasba — Vse italijanske postaje: 17.15 Nabožna glasba — 20.40 Oratorij »Transitus anime« — Praga: 20.00 Gledališki večer 22.15 Plošče — 23.00 Orgle — Varšava: 20.30 Cerkevne pesmi — 21.05 Nabožna glasba 21.55 Planino — 22.25 Orgle —

Za tank tudi reke niso nepremagljiva ovira.

Hollywood filmski raj in pekel

Spet poročilo o Hollywoodu boste dejali. Saj je ta reč opisana in izčrpana že tako kakor ožeta limona. Vse, kar se je o tem dalo povedati, ste slišali že tisočkrat.

Vse je bilo že opisano: filmske zvezde in impresariji, ozračje v delavnicah in filmske restavracije, ki imajo obliko polcilindrov, kopalnice, ki so veljale milijone dolarjev in ljubezni filmskih zvezd, njihove poroke in razpore, ki jih delajo za reklamo. Kdo še ni slišal o čudovitih filmskih otrocih kakor so Jackie Coogan, Shirley Temple ali Freddie Bartholomeros.

Vse kar slišimo o Hollywoodu, se nam zdi že prežvečeno in obrabljeno.

In vendar nismo od filmskega raja videli drugega kakor pročelje, pobeljeno in naličeno.

Toda to, kar človeka, ki pride v Hollywood zaima, ni tisto, kar vidi in ve o tem mestu ves svet. Rad bi vedel, kaj se skriva za tem papirnatim, poslikanim okrasjem, ki mu pravimo filmski raj.

Restavracija Vendome v Hollywoodu je shajališče vseh odličnih osebnosti iz filmskega sveta. Lepega dne sediva tam s Hubertom Voigtom, ki je agent za kinematografsko reklamo.

Okrog naju sedi okoli majhnih miz nešteto filmskih ljudi s slavnimi imeni. Oziraj se okoli in prepoznaj stare znane s platna: Joan Crawford, Marka Gablea, Marleno Dietrichovo, Marion Daviesovo in dvajset ali trideset drugih.

Vsi ti ljudje, ki jih svet pozna boljše kakor slavne vojskovodje in umetnike, klepetajo, jedo in se zabavajo. To je elegantno, sivojvrstno shajališče bogate družbe, ki pa v bistvu ni prav zelo različno od podobnih shajališč na Floridi ali na francoski rivjeri.

Ve ti ljudje so danes nedvomno slavni in po

vsem svetu poznani toda konec koncev niso nič drugega kakor — ljudje.

Se zmeraj me drži tista misel, s katero sem prišel v Hollywood. Rad bi o tem bleščecem svetu izvedel resnico. Zato pravim tovarišu:

»Nemogoče se mi zdi, da bi ti ljudje živeli samo tisto življenje, katero nam kažejo na platnu. Tam so junaki, zvezde — tu pa so ljudje. In to bi rad vedel, kako žive ti filmski ljudje.«

Voigt se mi nasmehlja.

»Vedeli bi radi za zasebno življenje filmskih zvezd, ne? To vas muči? Ubogi moj prijatelj! Prva stvar, ki si jo morate zapomniti je ta: v Hollywoodu ni zasebnega življenja. Če hočemo biti iskreni, je treba reči na kratko, da tu sploh ni življenja. Govorite o kulisah in o derokacijah, radi bi izvedeli kaj je za njimi. Za kulisami in za vso filmsko navlako ne boste našli spet nič drugega kakor kulise in narejenost. Čim dalje boste prodrli, tembolj boste videli, kako je to res. V Hollywoodu ni drugega kakor naslikane zvezde, preplepen karton, lasulje in puder.«

»Kaj hočete reči s tem?«

»Nikdar ne boste razumeli.«

»Zakaj ne?«

»Sicer vam nihče v tem mestu ne bo povedal resnice ne o sebi, ne o drugih. Če filmske družbe pripravljajo milijone in milijone samo zato, da vzdržujejo zaradi reklame videz, da je Hollywood pravično mesto, potem menda vendar ne boste pričakovali, da bodo vaši radovednosti na ljubo ta videz uničili. In to bi tudi ne bilo tako preprosto. Vsi ljudje, ki žive v tem mestu, živijo v ozračju pravljic. Sami sebe smatrajo za junake v teh pravljicah. Edini, ki nekaj vemo, kakšen je Hollywood in kakšni so njegovi ljudje v resnici, smo mi, agentje za reklamo. Kajti naša poslovna naloga je v tem, da ustvarjamo za te ljudi videz pravljice, in da pripravljamo zanjke, v katere se ujamajo.«

»Torej ni treba drugega, kakor da postanem agent za reklamo tudi jaz.«

»Če vas to zabava zakaj ne. To je kaj lahko.«